

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Aan de minister voor Medische Zorg en Sport
De heer B.J. Bruins
Postbus 20350
2500 EJ DEN HAAG

Datum: 4 oktober 2019

Onderwerp: Terugkoppeling verkenningssprekken wetsvoorstel BIG II inzake de regieverpleegkundigen

Geachte heer Bruins,

Met dit schrijven informeer ik u over de bevindingen van mijn verkenning naar de te nemen vervolgstappen rond het wetsvoorstel BIG II ten aanzien van het onderdeel regieverpleegkundigen.

Aanleiding

Het wetsvoorstel kwam voort uit een langjarige wens vanuit de beroepsgroep zelf. Na de publicatie en bezegeling van de overgangsregeling behorende bij het wetsvoorstel door vertegenwoordigers van de beroepsvereniging, werkgevers- en werknemersorganisaties op 5 juni is er toch onder de beroepsgroep grote onrust ontstaan. Vanuit de verpleegkundigen is het *Actiecomité BIG II in overgang* gevormd met een achterban van tienduizenden verpleegkundigen. De onrust onder verpleegkundigen leek niet alleen voort te komen uit de inhoud van het gedane wetsvoorstel en de onduidelijkheden rond de gevolgen ervan, maar ook een al langer bestaande onvrede onder de beroepsgroep te weerspiegelen, een onvrede die verband hield met een gevoel van onderwaardering en met een ervaren gebrek aan begrip voor de problematiek waarmee verpleegkundigen dagelijks worden geconfronteerd. Dat wordt versterkt door de toegenomen zorgzwaarte en werkdruk, en door personeelstekorten en het daarmee samenhangende hoge ziekteverzuim.

Vanwege de ontstane onrust heeft de beroepsvereniging Verpleegkundigen en Verzorgenden Nederland (V&VN) op 25 juli haar leden geïnformeerd een pas op de plaats te willen maken en haar steun voor het voorstel van de overgangsregeling uit de wet ingetrokken. Op 6 september heeft NU'91 ook laten weten haar steun voor het wetsvoorstel in te trekken. Kort daarop volgden FNV en CNV. Ook werkgevers hebben zich van het wetsvoorstel gedistantieerd.

Op 19 augustus heeft u mij gevraagd een verkenning uit te voeren en te komen met een advies rond de te nemen vervolgstappen. In de afgelopen weken heb ik daartoe met enige deskundigen en met vertegenwoordigers van de diverse partijen constructieve verkennende gesprekken gevoerd over een mogelijk vervolg, te weten met:

- Prof. dr. M.J. Schuurmans (Chief Nursing Officer) en Prof. dr. P.L. Meurs
- Vakbonden (NU'91, FNV, CNV)
- Commissie werken in de zorg
- Brancheorganisaties Zorg

- V&VN
- Actiecomité BIG II in overgang

Bij ontstentenis van een zittend bestuur werd de V&VN vertegenwoordigd door de interim voorzitter, enige bestuurders en enige afgevaardigden van de ledenraad.

Naast de gesprekken heb ik van veel verpleegkundigen rechtstreeks vernomen. Ik ben onder de indruk van de inzet en betrokkenheid die uit al die berichten sprak. Veel post die ik kreeg van buiten de sector getuigde van het grote belang dat gehecht wordt aan de verpleegkundige rol binnen de zorgverlening.

Bevindingen

Door alle partijen is de afgelopen periode van onrust benut voor raadpleging van de achterban en herbezinning in eigen kring. Dat proces is nog lang niet overal afgerond. Desalniettemin begint zich wel een route af te tekenen voor een mogelijk vervolg.

Mijn eerste bevinding was dat, alhoewel vele betrokken partijen de afgelopen jaren hebben meegewerkt aan een regeling om wettelijke beroepsdifferentiatie op basis van MBO of HBO vooropleiding mogelijk te maken, het draagvlak voor het wetsvoorstel inmiddels zo goed als verdwenen is. Partijen plaatsten niet alleen vraagtekens bij de voorgestelde overgangsregeling en de gekozen terminologie van regieverpleegkundige, maar ook bij de algehele noodzaak om langs een wettelijke route meer variatie in het verpleegkundige beroep mogelijk te maken. Vaak werd aangevoerd dat het wetsvoorstel onvoldoende recht deed aan de opgedane kennis en vaardigheden in de praktijk, en aan de verschillen tussen de type zorginstellingen en de variëteit daarbinnen. Ook gaven diverse partijen aan dat het wetsvoorstel de huidige problematiek in de sector, zoals een flinke uitstroom, een krappe arbeidsmarkt en een hoog verzuim naar hun overtuiging nauwelijks zou helpen op te lossen of zelfs zou kunnen verslechteren.

Bij diverse gesprekken is de indruk bevestigd dat de onrust bij verpleegkundigen dieper steekt dan de onvrede over het voorgenomen wetsvoorstel alleen. Alle partijen vermoeden dat het intrekken van het wetsvoorstel alleen niet afdoende zou zijn om die onrust weg te nemen. De verpleegkundige beroepsgroep heeft behoefte aan verdergaande erkenning en waardering voor de geleverde prestaties dan thans ervaren. Daarbij gaat het om erkenning voor de uitdagende en veeleisende setting waarin verpleegkundigen dagelijks moeten functioneren, en om waardering op basis van goed werkgeverschap, met zicht op aantrekkelijke ontwikkelmogelijkheden en persoonlijke groeipaden in een omgeving waarbinnen met plezier en respect wordt samengewerkt. Lang niet alle bestuurders lijken voldoende oog te hebben gehad voor de positie van de verpleegkundigen binnen hun organisatie. Daaraan valt veel te verbeteren.

Hoe nu verder?

Nu de besluitvormende rol van de politiek voorlopig lijkt te zijn uitgespeeld, ligt alle mogelijke voortgang in handen van werkgevers en werknemers. Zij zijn zich daarvan bewust. Naar mijn overtuiging is er dan ook alle aanleiding voor een verhelderend vervolggesprek tussen de geraadpleegde organisaties van werkgevers en werknemers. Ik heb daartoe bij alle partijen in principe goede wil bespeurd, al heeft de V&VN aangegeven zich wel eerst nader met haar leden te willen bezinnen op de uitkomsten van de recente peiling, en beraadt het Actiecomité BIG II in overgang zich nog op zijn toekomstige rol.

Dat vervolggesprek mag een brede agenda meekrijgen. Het zou in ieder geval ruimte moeten bieden voor de gezamenlijke precisering van het vaak zo veel verwarring oproepende, centrale begrip van

functiedifferentiatie. Maar daarnaast zou het ook heel goed kunnen gaan over aantrekkelijke opleidingsmogelijkheden, en over het invullen van goed werkgeverschap. Voor mij staat vast dat mogelijke verdere beleidsstappen alleen succes zullen hebben als zij gebaseerd zijn op brede overeenstemming tussen werkgevers en werknemers, om zo het draagvlak te realiseren dat bij het wetsvoorstel zo pijnlijk bleek te ontbreken.

Advies

Mijn advies aan u is dus allereerst om het wetsvoorstel definitief niet in te dienen. Het annuleren van het wetsvoorstel (inclusief de voorgestelde notie van de regieverpleegkundige met separate tuchtnormen) zou de grootste onrust moeten wegnemen. Het maakt het voor de sector mogelijk om tot een herbezinning te komen die zijn uitgangspunt vindt in de huidige setting: een enkele beroepsgroep van verpleegkundigen, waarbinnen voldoende ruimte moet worden gecreëerd om recht te doen aan ieders ambities en bekwaamheden.

Na het annuleren van het wetsvoorstel zouden partijen gezamenlijk op zoek moeten gaan naar een nieuwe aanpak om verder te werken aan hun oorspronkelijke doel van kwaliteitsverhoging in de sector, en daarbij kunnen leren van alle tussentijds opgedane ervaringen, inclusief die in de experimentele proeftuinen. Landelijke leidraden zouden decentraal maatwerk moeten ondersteunen. Een goed afgestemd en breed gedragen functiegebouw met bijbehorend functiewaarderingssysteem voor het verpleegkundig beroep zou naar mijn overtuiging op nationaal en instellingsniveau aan dat doel veel kunnen bijdragen, door ruimte op maat te bieden voor ieders ontwikkeling op de werkvloer waarbij opleiding (MBO én HBO), ervaring en competenties maximaal tot hun recht komen. Het gesprek daarover loopt al lange tijd, en zou nu eindelijk - wellicht onder de hoede van een onafhankelijke vergadervoorzitter - tot een constructieve finale moeten komen. Dat zal, in het licht van de lange voorgeschiedenis, vragen om creativiteit, inzet en openheid van alle partijen. Ik zie echter geen reden om niet te mikken op zo'n afronding binnen de oorspronkelijk voor de wet BIG II beoogde termijn, dat wil zeggen: voor de zomer van 2020.

Een goed ontwikkeld stelsel van opleidingen met doorlopende leerlijnen is al evenzeer onmisbaar voor de sector om eenieder kansen te bieden op persoonlijke groei en ontwikkeling. Ook daar zijn verbeteringen mogelijk. Een nadere discussie van werkgevers en werknemers met vertegenwoordigers van de MBO en HBO opleidingen zou een goede samenwerking kunnen bevorderen en lijkt mij alleen al daarom bijzonder nuttig. Bredere en aantrekkelijkere loopbaan- en opleidingsmogelijkheden voor verpleegkundigen zouden de aantrekkingskracht van het beroep op de arbeidsmarkt en dus de instroom moeten kunnen verbeteren, en recht doen aan de toegenomen complexiteit van de zorg en de wenselijkheid van verdergaande verpleegkundige professionalisering.

Het door mij bepleite vervolgesprek biedt tenslotte ook ruimte om aandacht te schenken aan inspanningen van goed werkgeverschap die de eerder door mij gesignaleerde brede onvrede onder verpleegkundigen kunnen adresseren. De stem van de verpleegkundigen verdient zowel op de werkvloer als binnen de leiding van hun organisaties duidelijker vernomen te worden dan thans vaak het geval lijkt te zijn, bijvoorbeeld middels het op grotere schaal instellen van verpleegkundige adviesraden dan wel via passende verpleegkundige vertegenwoordiging in besturen.

De overheid heeft in het vervolgesprek tussen werkgevers en werknemers geen rechtstreekse rol te spelen, maar houdt een finale systeemverantwoordelijkheid en zal mogelijkerwijs zinnige steun kunnen bieden. Mijn advies aan u is om dat aanbod aan werkgevers en werknemers te doen en bij die gelegenheid hun bereidheid te peilen om bovenstaande route met elkaar te bewandelen.

Ik hoop u hiermee voldoende aangrijpingspunten te hebben geboden voor het vervolg.

Hartelijke groeten,

Alexander Rinnooy Kan